

A váci iskola és rendház története röviden

Háromszáz év alatt sok minden megtörténhet és meg is történik. Egyszer pezseg az élet, másszor alig pislákol. A pezsgés és pislákolás kettősségében mutatjuk be az iskola történetét, de arról ne feledkezzünk meg, hogy az igazi érték, az Isten útján járás, nem egyenlő sem a pezsgéssel, sem a pislákolással.

Az alapítás és az első évek: A török hódoltság ideje alatt szinte teljesen lepusztult város a 18. század elején gyors fejlődésnek indult. Gróf [Kollonitz Zsigmond](#) váci püspök gondoskodni kívánt a város lelkipásztori ellátásáról és az ifjúság neveléséről (valamint a protestánsok arányának csökkentéséről), ezért 1714. október 3-án kelt [alapítólevelében](#) alapítványt rendelt az iskola javára, a fönntartáshoz hiányzó összeg fejében pedig a piaristákra bízta a váci felsővárosi plébánia ellátását. Az első piaristák 1714 őszén érkeztek Vádra Zajkányi Lénárt vezetésével, és megkezdték a tanítást. 1716-ban Kollonitz püspök Bécsbe került, és a plébánia elvesztése miatt nehéz helyzetbe jutó rendtagokat 1725-ben [Berkes András](#) váci nagyprépost segítette ki saját házának rendi célra történő felajánlásával. A nagyprépost telkén rendház és templom is épült 1727-re.

Növekedés: 1733-ra már hatosztályos lett az intézmény, indult humanista osztályt, majd 1764-től filozófiai kurzus is. Ezek az osztályok a kisgimnáziumon felül magasabb képzést adtak, a rendi utánpótlásban is szerepet játszottak. Gróf [Migazzi Kristóf](#) püspök számos formában segítette az iskolát. Ekkor látogatta meg az intézményt Mária Terézia, akinek a diákok egy Plautus darab színre vitelével kedveskedtek. A püspök ösztönzésére létesült – a királynő támogatásával – a nemes ifjak nevelésére szolgáló Theresianum, ahol szintén piaristák oktattak. Migazzi püspök adományából az iskola új épületrésszel bővült, melyről a zöld kapu feletti emléktábla is tájékoztat minket. Mindeközben 1768-ban az iskola tanulóinak létszáma elérte az 553-at.

Kisebb hullámvölgy: Már a Mária Terézia által kiadott Ratio Educationis következtében csökkenésnek indult az iskola, mert a gimnáziumi felkészítő osztályokat megszüntették. Az igazi erőpróbát azonban II. József intézkedései jelentették. 1784-ben megszüntette a Theresianumot. Egy évre rá az elűzött domonkosok épületébe helyezte át az iskolát és tandíjat vezetett be, míg az iskola épületét laktanyaként, a templomot istállóként hasznosította. A tanulólétszám ezek következtében a harmadára esett vissza.

Regenerálódás: I. Ferenc uralkodása alatt viszonylag gyorsan helyreállt a régi rend: 1796-ban a piaristák visszakapták épületüket, 1806-ban a 2. Ratio Educationis értelmében ismét hatosztályos lett a gimnázium.

Nagyobb hullámvölgy: A szabadságharc idején az iskolát bezárták (sokan részt vettek a harcokban). Leverése után a neoabszolutista kormányzat tanügyi rendeletet adott ki, amiben bevezették a nyolcosztályos gimnáziumot és az érettségit. Mivel Vácon ezt a Rend nem tudta finanszírozni, csak négyosztályos iskola működhetett, ami a gyereklétszám 100 alá való csökkenését eredményezte. Ugyan 1852-ben itt állították föl a rendtartomány akkori egyetlen noviciátusát, amely 1947-ig működött, de a pangáson ez sem segített.

Kilábalás és virágzás: Évtizedeknek kellett eltelnie, mire az iskola visszanyerte régi énjét. Nem sokkal a kiegyezés után (1870-ben) [Peitler Antal](#) püspök és a város kérésére az iskola ismét hatosztályossá bővült, majd Petróczy László kartali plébános alapítványából 1880. szeptember 16-án ünnepélyesen megnyitották a nyolcosztályos főgimnáziumot. A következő évben már 12 tanuló érettségizett iskolánkban. A tanulószám emelkedése és az igények változása 1893-ban építkezést tett szükségessé: az új épületszárnyat Schuster Konstantin váci megyéspüspök, egykori piarista rendtag építtette meg a magánvagyonából. Ebben már tornaterem, rajzterem, szertárak, valamint fizikai és természetrajzi előadótermek is voltak. A világháborús vereség, az ország szétdarabolása és a forradalmak megrázkódtatásai csüggedés helyett tettvágyat eredményeztek. 1922-ben megalakították a 192. számú Erdősi

Imre Cserkészcsapatot, a következő évben pedig létrejött a Váci Piarista Diákszövetség, aminek célja a renchez való ragaszkodás, a hazaszeretet, a vallásosság és az összetartozás ápolása, jelenlegi és volt diákjainak erkölcsi és anyagi támogatása. Bővült az iskolaépület, a főépület avatóünnepélye 1941. szeptember 7-én volt.

A tetszhalott: A II. világháború után hatalomra kerülő kommunisták elképzelései szerint a civil és egyházi szervezetek, intézmények felszámolásra kerültek. 1948-ban államosították az iskolákat, a miénket is, majd két év múlva feloszlatták a szerzetesrendeket (de a piaristák Budapesten és Kecskeméten folytathatták az oktatást). A váci piaristák szétszóródtak, páran megmaradhettek a Rendben, páran egyházmegyei alkalmazásba kerültek, mások világi foglalkozás után néztek. Az 1948-ban államosított gimnázium két év múlva Sztáron Sándor nevét kapta (később átköltözött a Papnevelő Intézet épületébe), és ebben az évben indult meg az épületben az első gépipari technikumi osztály, ez Löwy Sándor nevét vette fel. A rendszerváltáskor Sztáronból Madách, Löwyből Boronkay lett. A piarista szellem az egykori iskolában végzetek életében, emlékeiben és a Szent Anna Kórusban élt tovább.

Újraindulás: A piaristák 1990. július 29-én, a templom búcsúján jelentek meg újra Vácon. A tulajdonképpeni újraindulás szeptember 29-én volt, az ismét ide költöztetett Noviciátus ház Veni Sancte-jával. A gimnáziumi oktatás a következő év szeptemberében kezdődött két I. osztályban 40–40 tanulóval. Az újraindításban résztvevő piaristák: [Kőváry Károly](#) igazgató, Pázmándy György házfőnök, Ludmány Antal (a '48 előtti iskola tanára), Molnár István, dr. Nemes György, dr. Jelenits István (akkori tartományfőnök) és Vereb Zsolt igazgatóhelyettes (egy év múlva).

Az épületegyüttesben a Boronkay és a Piarista Gimnázium párhuzamosan működött, voltak közösen használt részek (konyha, tornaterem), 1998-ban elkészült a tornacsarnok. 2001 szeptemberében három koedukált osztály kezdte meg a 9. évfolyamot, a következő évben egy osztállyal ismét megindult a nyolcosztályos gimnázium. 2003 szeptemberére visszakaptuk a teljes épületet, megkezdődött a felújítás. 2004 őszén az egyik kilencedik osztály nyelvi előkészítő osztályként indult. A következő évben új könyvtárterem és fiúkollégium került kialakításra az épületben. 2009-ben haladta meg az iskola tanulóinak létszáma története során először a 600-at. 2014-ben ünnepelte iskolánk alapításának 300., 2017-ben pedig az újraindulás 25. évfordulóját.